

Utdanning av tannleger

Debatten om økt opptak av tannlegestudenter og hvor disse skal utdannes, har snart pågått i 10 år. Ellingsæter-rapporten fra 1992 foreslo ikke å øke opptaket, men la vekt på fordelingsproblemene og tiltak for en jevnere fordeling av tannlegene. Bare et par år senere ble imidlertid spørsmålet om utdanning av tannleger i Tromsø lansert. I forbindelse med behandlingen av Helsemeldingen i 1995 sluttet Stortinget seg til et forslag fra Sosialkomiteen om å be regjeringen utrede muligheten for å opprette tannlegestudium i Tromsø, der Den offentlige tannhelse-tjenesten skulle vektlegges. Bakgrunnen var den stadig økende ledigheten og den dårlige stabiliteten i offentlige tannlegestillinger.

Utredning av behov og eventuell utdanning i Tromsø

Bekymringen for bemanningssituasjonen og de positive erfaringer med utdanning av leger i Tromsø ble gjentatt i budsjettinnstillinger de kommende årene, og i statsbudsjettet for 1998 ble det avsatt 1 mill. kroner til å utrede tannlegebehovet og eventuell utdanning av tannleger i Nord-Norge. I august 1998 oppnevnte Universitetet i Tromsø en arbeidsgruppe på oppdrag fra det daværende Sosial- og helse-departementet, og i september oppnevnte departementet en referansegruppe, der NTF og andre berørte parter var representert. I mandatet inngikk også vurdering av behovet for spesialister, arbeidsdeling mellom tannleger og tannpleiere og alternativer til etablering i Tromsø.

Arbeidsgruppens forslag

Innstillingen fra arbeidsgruppen som forelå i juli 1999, hadde følgende tilrådinger:

- Økt opptak av 67 tannlegestudenter per år i perioden 2001–2030, med 40 i Tromsø, utnyttelse av kapasiteten i Bergen og Oslo og ev. kjøp av studie-plasser i utlandet.

- Seksti prosent av opptaket i Tromsø forbeholdt søkere fra Nord- og Midt-Norge, med egen samisk kvote.
- Maksimal utnyttelse av tannpleiernes realkompetanse.
- Utvidelse av antall post doc- og stipendiatstillinger for å rekruttere vitenskapelig personell til UiTø.
- Ansettelse av prosjektleder for etablering av odontologi under Det medisinske fakultet, UiTø.
- Oppstart i Tromsø to år før klinikkbygget kan stå ferdig, ev. overgangsløsning med preklinikk i Tromsø og klinikk i Umeå og/eller Göteborg.
- Studieopplegget skal fokusere på offentlig tannhelse-tjeneste ved lengre eksternt praksisperiode og ved at universitetsklinikken drives av Den offentlige tannhelse-tjenesten.

Høring

Innstillingen ble sendt på høring, og NTF avga høringsuttalelse 15. november 1999. Foreningen kom der med sitt forslag til såkalt «delt løsning» med preklinisk utdanning i Tromsø og klinisk utdanning ved de eksisterende odontologiske fakultetene. Videre gikk NTF inn for en mer beskjeden økning av opptaket med 30 per år, etablering av et odontologisk kompetansesenter i Tromsø og satsing på å rekruttere vitenskapelig personell til både Bergen, Oslo og Tromsø. NTF støttet forslaget om økt satsing på offentlig tannhelse-tjeneste ved å legge til rette for at deler

av den kliniske utdanning kunne inkorporeres i studieplanen og gjennomføres i Den offentlige tannhelse-tjenesten.

Delt løsning

I de følgende to år argumenterte NTFs hovedstyre for sin «delt løsning» i samtaler og møter med politikere og byråkrater, andre samarbeidspartnere, i mediene og internt i foreningen. Begrunnelsen for dette forslaget var at det kunne ivareta mange interesser og hensyn. Preklinisk utdanning i Tromsø ville imøtekomme ønsket om å øke rekrutteringen av studenter fra Nord-Norge til tannlegestudiet. Forslaget om klinisk utdanning i Bergen og Oslo var basert på den bekymringsfulle rekrutteringssituasjonen for vitenskapelige lærere. Siden det allerede var problemer med å besette stillinger ved to læresteder, og prognosene viste en økende avgang de kommende år, ville det være urealistisk å skaffe nok lærere til tre utdanningssteder. NTF la også vekt på at den delte løsningen ville være mer fleksibel og lettere å tilpasse endringer i behovet for tannleger i framtiden.

Delt løsning blankt avvist

NTFs modell fikk «dødsstøtet» i et møte 16. november 2001 der NTF, dekanene og en delegasjon fra Tromsø fikk møte Sosialkomiteen og KUF-komiteen samlet. Møtet var kommet i stand etter initiativ fra Sosialkomiteens leder, John Alvheim, som ønsket å få argumentasjonen fra begge sider før komiteen skulle avgjøre innstilling til statsbudsjettet.

KUF-komiteens leder, Rolf Reikvam, hadde i intervju med bladet Tromsø et par dager før dette møtet uttalt at han hadde mye sans for en trinnvis utbygging og mente man i første omgang burde satse på preklinisk utdanning av tannleger i Tromsø. Da han spurte delegasjonen fra Tromsø om deres syn på en slik løsning, ble den blankt av-

vist. Trolig førte dette til at NTFs løsning var politisk død.

Representantskapet 2001

Denne var situasjonen da NTFs representantskap i slutten av november 2001 debatterte utdanning av tannleger. Den delte løsningen var uaktuell, og representantskapet voterte først over et forslag om å opprette tannlegeutdanning i Tromsø. Forslaget falt mot 14 stemmer, og hovedstyret framsatte deretter følgende forslag:

«Den norske tannlegeforening går inn for økt opptak av tannlegestudenter fra 2002 i Bergen og Oslo (ca. 30) på følgende premisser:

- Økte praksisperioder i distriktene hos kvalifisert personell knyttet til universitetene
- Kvotering etter distriktsbehov
- Satsing på pilotkompetansesenter i Tromsø
- Økt satsing på spesialist-/dobbelkompetanse

Alle disse tiltakene vil kreve at myndighetene tilfører betydelige økonomiske ressurser til tannhelsesektoren».

Forslaget ble vedtatt mot 6 stemmer.

Ingen avklaring

Da Stortinget senere behandlet statsbudsjettet for 2002, ble avgjørelsen om økt opptak av tannlegestudenter nok en gang utsatt. Både Sosialkomiteen og KUF-komiteen var i sine innstillinger opptatt av ledigheten i offentlig tannhelsetjeneste, og utdanningskapasiteten for både tannleger og tannpleiere ble kommentert.

Et forslag fra et mindretall i KUF-komiteen om opprettelse av tannlegeutdanning i Tromsø ble nedstemt i Stortinget, men man henstilte til regjeringen å komme tilbake til saken senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Politisk påvirkning

Etter budsjettdebatten i Stortinget sendte NTF likelydende brev til statsrådene Clemet og Høybråten hvor man beklaget at saken var utsatt igjen, orienterte om representantskapets vedtak om økt opptak fra 2002 og ba om møte for å utdype bakgrunnen for vedtaket. Møter med statsrådene ble avholdt i februar 2002.

Revidert budsjett

Da regjeringen la fram forslag til revidert nasjonalbudsjett 7. mai 2002, gikk regjeringen inn for «en opptrapping av utdanningskapasiteten i odontologi i årene som kommer». Helsedepartementet hadde lagt inn en såkalt tiltakspakke for tannhelsetjenesten i sitt budsjettforslag, men det var lite friske penger, og økningen i antall studie-plasser var fortsatt i det blå. Regjeringen ville komme tilbake til en videre økning av studie-plasser i Norge i forslaget til statsbudsjett for 2003, og «i den sammenheng prioritere tannlegeutdanning i Tromsø». Planene om et lenge ønsket odontologibygg i Bergen så ut til å være skrinlagt.

I Finanskomiteens innstilling til budsjettforslaget tok komiteens flertall regjeringens uttalelser om tannlegeutdanningen til etterretning, mens Kystpartiet og Framskrittspartiet var mindre fornøyd med at regjeringen ennå ikke hadde lagt fram en plan for bedring av tannlegedekningen, slik Stortinget hadde bedt om.

Nytt odontologibygg i Bergen fikk drahjelp av komiteen, idet et flertall viste til at bygget er nødvendig for både å sikre nåværende kapasitet og bedring av kapasiteten. Flertallet ba regjeringen forsere dette prosjektet og ba om ny avmelding om framdriften i budsjettet for 2003, samt nødvendig bevilgning for å sikre god framdrift.

Behov for spesialister

Ellingsæterutredningen foretok ikke en vurdering av odontologiske spesialiteter og behovet for spesialister, men foreslo en egen spesialistutredning. NTF støttet forslaget om en slik vurdering og har i arbeidsprogrammet i flere perioder gått inn for en styrking av spesialistutdanningen og at kandidatene skal få lønn under utdanning. Foreningen har pekt på et økende behov for spesialister, både til den utøvende tjenesten og til lærerstillinger ved fakultetene. Forslaget om å etablere et tredje utdanningssted har ytterligere aktualisert spørsmålet.

Det gikk mange år før daværende Sosial- og helsedepartementet i 1999 ga Statens helsetilsyn i oppdrag å foreta en utredning som foreslått av Ellingsæter. Utredningen ble organisert som prosjekt med Nils Lunder som pro-

sjektleder, og forelå ved utgangen av 1999. Først et år senere ble den oversendt oppdragsgiver med Helsetilsynets anbefalinger

Tilsynet anbefalte at spesialistutdanningen av tannleger skulle formaliseres på samme måte som for leger og mente at lønn under utdanning ville være et viktig element for å sikre rekrutteringen. Videre gikk man inn for følgende fire spesialiteter ut fra «samfunnsmessige forhold»: oral kirurgi, kjeveortopedi, oral rehabilitering og samfunnsodontologi. På den annen side ble det akseptert at det på de fleste fagområder er behov for spesialkompetanse og faglig utvikling.

Etter at forslaget til statsbudsjett for 2002 var lagt fram, oppnevnte Statens helsetilsyn en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å foreslå hvordan midler øremerket spesialistutdanning og regionale odontologiske kompetansesentre, i størrelsesorden 10 mill. kroner, skulle disponeres. Arbeidsgruppen som bestod av representanter for Helsetilsynet, fakultetene, NTF, fylkestannlegene, KS og helseregion Nord, var raskt arbeidende og la fram sin innstilling ved årsskiftet 2001/2002.

Arbeidsgruppen skulle ikke vurdere hvilke spesialiteter vi skal ha i framtiden, men fikk som forutsetning at forslaget skulle begrenses til områder der trygdens regelverk stiller krav om at enkelte behandlinger skal utøves av personell med spesialistkompetanse (oral kirurgi og oral medisin, kjeveortopedi, periodonti og protetikk).

Arbeidsgruppen konkluderte med at det etter en opptrapping vil være behov for rundt 40 mill. kroner per år. Dette skal dekke både undervisningsprogrammer og lønn til kandidatene under utdanning, men en forutsetning er at fylkeskommunene dekker halvparten av lønnsutgiftene for kandidater til den utøvende tjenesten. Da revidert nasjonalbudsjett ble lagt fram i mai, var de 10 millionene til spesialistutdanning «krympet» til 7 mill. kroner, fordelt på fakultetene i Bergen og Oslo.

I juni 2002 sendte NTF et notat til de impliserte statsråder, finansministeren, helseministeren og utdannings- og forskningsministeren, med blant annet denne begrunnelsen for økte bevilgninger: «Det er gang på gang konstatert at spesialistutdanning av tannleger

skal være et satsingsområde. Gjennomsnittsalderen på odontologiske spesialister er høy, og den geografiske fordelingen er ikke tilfredsstillende, bortsett fra for kjeveortopedi. Det er stort behov for rekruttering til lærerstillinger ved de eksisterende odontologiske fakultetene der 60 % av de vitenskapelig ansatte vil gå av med pensjon i løpet av 10 år. Rekrutteringsbehovet øker ytterligere med forslag om opprettelse av tannlegeutdanning i Tromsø og av odontologiske kompetansesentre i alle helseregioner. Hvis satsingen skal bli noe mer enn en verbal pliktøvelse, må det settes av betydelig mer i 2003-budsjettet enn de 7 mill. kroner som inngår i Helsedepartementets såkalte tiltakspakke for tannhelsetjenesten i 2002.»

Hva inneholder statsbudsjettet 2003?
Mye kan tyde på at regjeringen nå har problemer med forslaget til et statsbudsjett som både skal gi skattelette og tilfredsstillende mange og økende krav til blant annet barnehager, skoler, helsevesen og kulturformål. Finansministeren uttalte til NRK i slutten av august at dette blir et stramt budsjett og at regjeringen legger vekt på å holde igjen på veksten i offentlig sektor. Hva dette kan bety for vår grunn- og spesialistutdanning, kan vi bare gjette, men det er lite trolig at pengene vil flomme inn over tannhelsesektoren.

Statsbudsjettet legges fram i begynnelsen av oktober. NTFs kommentarer blir lagt ut på www.tannlegeforeningen.no så snart som mulig.

NTFs videre strategi

Hovedstyret har satt denne saken på dagsordenen for å få signaler fra representantskapet om hva som bør være NTFs videre strategi i arbeidet for grunn- og spesialistutdanning av tannleger i Norge. Fordi vi i skrivende stund ikke kjenner innholdet i statsbudsjettet, kan hovedstyret foreløpig ikke legge fram forslag til vedtak. Det vil imidlertid bli utarbeidet et diskusjonsnotat som vil bli sendt de valgte representantene i løpet av oktober.

Kampen om gullet i eliteserien fortsetter...

”

Sammenslåingen av Lic Nordenta og Scadenta til Lic Scadenta kan vise seg å være en genistrek!

